

Fodor Tamás (Nevelő) és a Kar

Koncz Zsuzsa felvételei

nán át, ahonnan jött. Ahogy visszanéz, tekintetében szám szerint legalább ötféle érzés kavardik. Döbbenet, megvetés, vágy, sértődöttség, zavarodottság.

Bár görög dráma adta cikkünk tárgyát (nem is egy, hanem több), istenekről mégsem esett szó ebben az írásban. Az istenek semmilyen értelemben nincsenek jelen az Örkeny Színház előadásán.

ÉLEKTRA

(Euripidész és Szophoklész nyomán),
(Örkeny Színház)

FORDITOTTA: Devecseri Gábor. ZENE: Könczei Árpád. KOREOGRÁFUS: Horváth Csaba. DÍSZLET: Bartha József. JELMEZ: Dobre-Kóthay Judit. VILÁGÍTÁS: Bányai Tamás. DRAMATURG: Sebestyén Rita. RENDEZŐ: Bocszárdi László. SZEREPLŐK: Szűcs Elemér m. v., Hámori Gabriella, Fodor Tamás m. v., Pogány Judit, Mácsai Pál, Máthé Zsolt, Bakos Éva m. v., Bíró Kriszta, Kerekes Viktória, Zamóczai Gizella m. v.

URBÁN BALÁZS

Véresen komolytalan

■ ESZTRÁD SOKK ■

„M vagy mégsem” – ez volt Bodó Viktor és a nyíregyházi társulat első közös munkájának címe. Az idei előadás első címváltozata (emlékeim szerint) „M vagy mégis” lett volna – ami a lehető legközvetlenebb módon utalt volna a folytatás tényére. Ez persze felesleges; a most születtett előadásnál is látható a folytatás és a továbblépés is. Az előző bemutató elszigetelt jelenetei, koncentrációs és helyzetgyakorlatai immár egy kvázitörténetbe ékelődnek, a korábbinál tágabb teret engedve a színészi fantáziának és kreativitásnak.

A történet Nyíregyházán, de legalábbis az ukrán határ közelében játszódik, egy kétes kereskedelmi forgalmat is lebonyolító műhelyben, melybe betoppan a tönkrement vállalkozó és felesége, hogy ott húzzák meg magukat éjszakára. Rövidesen azonban feltűnik a vállalkozó rég (vagy talán soha?) nem látott unokatestvére és annak felesége, akik homályos tranzakciókba próbálják bevonni a csődbe jutott párt.

Megérkezik a börtönből szabadult öcs és annak bűntársa is, akik mintha tisztességes útra készülnének lépni, aztán erről megfélemeznek. Megjelenik (egy frissen rögtönzött buli kellős közepén) a bűnöző öcs fizikailag és szellemileg egyaránt lepusztulóban lévő barátjáné, majd – miután a kompánia tagjai válogatott eszközökkel próbálják pusztítani egymást – színre lép az ukrán maffia is... Közben mellesleg kiderül, hogy hősünk öccse és felesége már évek óta kevésbé tartják tiszteltben a házastársi és a testvéri hűséget, ám hősünk sem ártatlan. A történet természetesen csak keret, mely egyetlen percig sem lehet komolyan; Bodó és színészei a végletekig fokozzák a blödlit, színvonalasan megoldott stílus- és helyzetgyakorlatokat építenek egymásra, kommentálják, idézőjelbe teszik a cselekményt, ha kell, zenélnek, ha kell, provokálnak (nem jelentéktelen mennyiségű igen élethűnek tűnő testnedvek kerülnek többek közt a színpadra), eljátszanak a befogadói elvárásokkal, s amikor már fokozhatatlannak látszik egy szituáció, mindig sikerül elkanyarodni valamilyen újabb örültség felé.

Az alkotói eszközök változatosak. Bodó maximálisan kihasználja azt az egyedülálló lehetőséget, hogy a nyíregyházi stúdió hátsó ajtaja a szabadba nyílik. „Játszik” az utca is: éppúgy látunk kerékpáros nélkül sebesen guruló biciklit, mint egymásnak koccanó autókat, tanúi vagyunk annak, ahogy a frissen vett kocsit be kell tolni, látjuk az ukrán banda felsorakozását, majd a lendületesen megkoreografált, véresen komolyan azért nem mondható vérfürdőt is. Ami kint zajlik, akkor a leghatásosabb, amikor kiegészíti, ellentéteztet, idézőjelbe teszi a bent folyó történéseket. A gátlástalan, morbid humor amúgy is fő erőssége az előadásnak – ennek talán az a jelenet a csúcspontja, amikor a korábban tisztességes bevásárlást ígérő bűnöző nem pusztán elképzeltetetlen mennyiségű szeszszel érkezik vissza, hanem a korábban vásárolt kocsi ellentéteztetéseként a pénztárgépet adja át a meglepett unokaöcsnek. A pénztárgépen pedig egy csuklóból levágott,

Nagy Erzsébet felvétele

Illyés Ákos, Pregitzer Fruzsina, Avass Attila, Viczei Zsolt és Fábíán Gábor

vérrel átitatott kéz is található. Lehetne persze filmes idézeteket összeszámolni, példákat emlegetni Tarantinótól Guy Ritchie-ig (mint azt többen is tették a *Motel* idején), de teljesen felesleges: ezek autonóm komponensei a szertelenné látszó, de biztos kézzel megépített játéknak. Mint ahogy azok az ironikus médiaparódiák, a kifordított, abszurd kontextusban alkalmazott reklám-szövegek is (az unokaöcs elviselhetetlen feleségének gyilkosát például egy közismert televíziós vetélkedő sémáit alkalmazva választják ki, maguk a szlogenek pedig nem könnyen megszámlálható mennyiségben hangzanak el), vagy az a jelenet, melyben a *Valahol Európában* című musical egyik slágere csendül fel, az eredetitől lényegesen eltérő kontextusban, ám a musicalszínpadok világát megidéző formába csomagolva. Az ironia az egész játékot idézőjelbe teszi: az utolsó, akár sci-fi-paródiának is felfogható csavara a legkisebb értelmet, komolyságot is visszavonja.

Gátlástalanul alkalmazza a társulat a felhasznált formákat is: előfordul, hogy minden átmenet nélkül zenekarrá alakulnak (az észrevétlenül belépő dobostól később alig tudnak megszabadulni), majd egyikük éles ironiával megjegyzi, hogy most is sokat lendítettek a történeten. A bulira dj, táncosnők állítanak be, előbbi a végén akkurátusan kiállítja az áfás számlát is. A formai változatosság mindenképpen fontos, hiszen a verbális dominanciájú, a történetet görgető részekben óhatatlanul is beszűkül kissé a játék, helyenként vésszesen közel kerül a „Besenyő család” típusú jelenségekhez – szerencsére egy-egy újabb forma, effekt, ötlet még idejében kibillenti onnan. Hajszálpontosak a ritmusváltások, feszes a tempó, pontosan kidolgozott a koreográfia, mindvégig szórakoztató a játék. A színészi alakítások többrétegűek. Valamennyi színész megteremt egy erősen karikírozott, elrajzolt figurát – Petneházy Attila az örök baleknak tűnő, majd az események által elsodort férjét, Pregitzer Fruzsina a riadtan bámuló, vadak közé keveredett feleségét, Fábíán Gábor az infantilis, ütődöttnek tűnő, de minden helyzetből kimászó unokaöccsét, Gerle Andrea az idegőrlő, elviselhetetlen, folyton kavaró, elpusztíthatatlan nőszemélyét, Avass Attila a főnökösdit játszó, nagyszájú, ám életképtelen bü-

nözőét, Illyés Ákos a fogyatékos elméjűnek tűnő, ám „főnökénél” jóval életrevalóbb büntársét, Széles Zita a teljesen lepusztult, beszámíthatatlannak tűnő exbarátnőét, Koblicska Kálmán az öntudatos, érzékeny, helyenként brutális alkalmazottét –, ám az elartott, élesen stilizált figurák mögül folyamatosan kilép a színészi személyiség. Erezhető a színészi kreativitás, a szereplők aktív részvétele a játék megteremtésében. Azt persze nem tudhatom, hogyan készült az előadás, de nyilvánvaló, hogy nem egy teljes egészében rögzített konstrukciót építenek fel a színészek, hanem az általuk életre hívott helyzetekből, jelenetekből épül meg az előadás szerkezete. A rendező egyébként még ezt is ironikus keretbe foglalja: kitalál egy Manuel Buno nevű, sosemvolt andalúz szerzőt, akinek a műsorfüzetben még kalandos életrajzot is kölcsönöz. (A mókás alkotói gesztus legfeljebb finom mosolyt érdemelne, ha nem láttam volna saját szememmel olyan komoly recenziókat, melyek azt elemzik, hogyan írja át, alkalmazza a mai – nyíregyházi – viszonyokra Bodó Viktor Manuel Buno darabját.)

A létrejövő konstrukció persze nem olyan látványos, a formák alkalmazása nem annyira variatív, mint Bodó legfontosabb rendezéseiben. De észlelhető az a tudatos építkezés, ahogy a korábbi előadás tapasztalata, hozama beleépül ebbe az újabbba, kialakulni látszik az a közös nyelv, melynek mentén rendező és társulat együtt tud továbbhaladni. S mivel meglehetősen kevés példát látni arra, hogy egy tehetséges, formátumos rendező vendégként rendezésesen, bemutatóról bemutatóra előrelépve dolgozzon egy vidéki társulattal, ez még akkor is örömmre adna okot, ha az előadás nem volna ennyire szellemes, pontos és szórakoztató.

ESZTRÁD SOKK

(Móricz Zsigmond Színház, Nyíregyháza)

LÁTVÁNY: Bodó Viktor. SEGÉDRENDEZŐ: Fülöp Angéla. RENDEZŐ: Bodó Viktor. SZEREPLŐK: Gerle Andrea, Pregitzer Fruzsina, Széles Zita, Avass Attila, Fábíán Gábor, Illyés Ákos, Koblicska Kálmán, Petneházy Attila, Viczei Zsolt/Bodó Viktor.